

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 8. januar 2025
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Jakob Laudrup
Sagsnr.: 2024-15102
Dok.: 3557166

Besvarelse af spørgsmål nr. 4 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod borgernær kriminalitet) (L 100)

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 4 vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod borgernær kriminalitet) (L 100), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 12. december 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Morten Holland Heide

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 4 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende forslag til lov om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod borgernær kriminalitet) (L 100):

”Mener ministeren, der er proportionalt at lydoptage alle – kunder såvel som ansatte – i bekæmpelsen af butikstyveri, og hvordan vil ministeren sikre, at der ikke snages i almindelige menneskers fortrolige samtaler eller sker misbrug af oplysninger i forhold til ansættelsesretlige sanktioner?”

Svar:

1. Det følger af straffelovens § 263, stk. 2, nr. 2, at med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, der uberettiget ved hjælp af et apparat hemmeligt aflytter eller optager udtalelser fremsat i enrum, telefonsamtaler eller anden samtale mellem andre eller forhandlinger i et lukket møde, som den pågældende ikke selv deltager i, eller hvortil den pågældende uberettiget har skaffet sig adgang.

Straffelovens § 263 blev nyaffattet ved lov nr. 1719 af 17. december 2018 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om erstatningsansvar og medieansvarsloven (Freds- og ærekrænkelser m.v.). Ifølge bemærkningerne til § 263, stk. 2, nr. 2, jf. Folketingstidende 2018-2019 (1. samling), tillæg A, L 20 som fremsat, side 48, betyder det, at en aflytning eller optagelse er hemmelig, at den eller de personer, hvis udtalelser, samtaler eller forhandlinger aflyttes eller optages, ikke er bekendt med aflytningen eller optagelsen.

Nyaffattelsen af straffelovens § 263 skete på baggrund af Straffelovrådets betænkning nr. 1563/2017 om freds- og ærekrænkelser.

Det fremgår af betænkningen, side 71, at hemmelig aflytning eller optagelse ikke alene foreligger, når aflytningen eller optagelsen uden de talendes vidende foregår ved anvendelse af skjulte mikrofoner m.v., men også når der f.eks. er synlige mikrofoner i lokalet, som de talende blot ikke er klar over, er i funktion.

Det fremgår endvidere, at eftersom samtykke fra blot én deltager i samtalen eller berettiget deltager i forhandlingen i lukket møde bringer en aflytning eller optagelse helt uden for kriminaliseringen, har begrænsningen til hemmelig aflytning og optagelse ikke stor betydning i praksis. Når der

foreligger samtykke fra én sådan person, er det således under alle omstændigheder uden betydning, om aflytningen eller optagelsen sker hemmeligt eller åbenlyst for de øvrige deltagere i samtalen eller forhandlingen.

Derudover fremgår det, at begrænsningen til hemmelig aflytning og optagelse dog har den praktiske betydning, at når aflytningen eller optagelsen sker åbenlyst for alle deltagere i samtalen eller forhandlingen, er der ikke behov for at vurdere, om mindst én af deltagerne – i og med, at de taler uanset viden om aflytningen eller optagelsen – har givet (stiltiende) samtykke til aflytningen eller optagelsen. Selve det, at aflytningen eller optagelsen sker åbenlyst, bringer nemlig forholdet uden for kriminaliseringen.

Som det også fremgår af pkt. 2.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger, er det på den baggrund Justitsministeriets opfattelse, at det afgørende for, om en aflytning eller en optagelse er hemmelig efter straffelovens § 263, stk. 2, nr. 2, er, at den eller de personer, der aflyttes eller optages, konkret er bekendt med, at de aflyttes eller optages, eller at aflytningen eller optagelsen sker åbenlyst.

Det er således Justitsministeriets opfattelse, at det i eksempelvis butikker er muligt at foretage lydoptagelse, hvis dette sker åbenlyst, f.eks. hvis der er opsat tydelig skiltning herom. Som det fremgår af pkt. 2.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger, kan bestemmelsen dog efter Justitsministeriets opfattelse med fordel præciseres med henblik på at undgå tvivl herom.

Med lovforslaget foreslås det derfor som nævnt i pkt. 2.2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger, at der foretages en rent sproglig ændring af straffelovens § 263, stk. 2, nr. 2, så ordet ”hemmeligt” ændres til ”skjult”. Ændringen har til formål at give mulighed for i bemærkningerne nærmere at beskrive, hvornår der er tale om en skjult aflytning eller optagelse.

Aflytning eller optagelse skal herefter ikke anses for at være skjult, hvis den eller de personer, der aflyttes eller optages, konkret er bekendt med, at de aflyttes eller optages, eller hvis aflytningen eller optagelsen foregår åbenlyst.

En aflytning eller en optagelse vil f.eks. være åbenlys, hvis den sker ved hjælp af et apparat, som er placeret så den eller de personer, der aflyttes eller

optages, nemt kan se, at det er i brug, og som har en karakter, der gør, at det i almindelighed vil blive opfattet som et apparat til brug for aflytning eller optagelse.

Ligeledes vil en aflytning eller en optagelse være åbenlys, hvis der f.eks. er opsat tydelig skiltning om, at der foretages aflytning eller optagelse. Skiltningen skal være tydelig både i forhold til skiltningens placering og indhold. Skiltning ved indgangen til en butik, hvor det fremgår, at der foretages aflytning eller optagelse i butikken, vil som udgangspunkt være tilstrækkelig.

Hvis lydoptagelse foretages i overensstemmelse med de rammer, der er beskrevet ovenfor, vil der ikke foreligge en overtrædelse af straffelovens § 263, stk. 2, nr. 2.

2. Det forhold, at lydoptagelse foretages på en måde, der ikke er i strid med straffelovens § 263, stk. 2, nr. 2, ændrer imidlertid ikke på, at optagelsen skal foretages inden for rammerne af de databeskyttelsesretlige regler, herunder tv-overvågningsloven, hvis optagelsen indeholder personoplysninger.

De databeskyttelsesretlige regler opstiller en række betingelser, der skal være opfyldt, hvis der skal foretages lydoptagelse – f.eks. sammen med tv-overvågning – med henblik på at forebygge og opklare butikskriminalitet, hvis dette indebærer behandling af personoplysninger.

En af disse betingelser er, at behandlingen (lydoptagelse) skal være nødvendig og proportional. Det følger bl.a. af princippet om dataminimering i databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra c, og heri ligger, at der ikke må anvendes lydoptagelse, hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige, ligesom lydoptagelse som middel skal stå i rimeligt forhold til målet. Lydoptagelse skal også være egnet til at opnå det tilstræbte formål.

Hvorvidt det er proportionalt at foretage lydoptagelse i en butik med henblik på at forebygge og opklare butikskriminalitet, vil altid bero på en konkret vurdering af forholdene i den enkelte butik. Man vil som butiksindehaver skulle overveje, om formålet med at lydoptage kan forfølges på anden og mindre indgribende vis, f.eks. ved at foretage videoovervågning uden lydoptagelse. Ligeledes skal man som butiksindehaver overveje, om det er nødvendigt at foretage lydoptagelse i hele butikken, eller om det er

tilstrækkeligt at foretage lydoptagelse i bestemte dele af butikken, f.eks. i et kasseområde, men ikke andre dele af butikken, herunder områder hvor der ikke er almindelig adgang, f.eks. frokoststue, personalerum, baglokale mv.

En anden betingelse er, at der skal være hjemmel til at lydoptage. I forhold til butiksindehavere vil den såkaldte interesseafvejningsregel i databeskyttelsesforordningens artikel 6, stk. 1, litra f, være relevant. Det er efter bestemmelsen et krav, at interessen i at foretage lydoptagelse overstiger kunders, ansattes mv. interesse i ikke at blive optaget. Det indebærer, at behandlingen skal forfølge den dataansvarliges eller tredjemands legitime interesse, som kan være af juridisk, økonomisk eller af faglig karakter, at interessen er konkret begrundet, og at interessen dermed ikke alene er illusorisk eller spekulativ. Endvidere skal lydoptagelsen være nødvendig for at kunne forfølge den dataansvarliges eller tredjemands interesse.

En tredje betingelse er, at butiksindehaveren skal sørge for, at personoplysningerne behandles til udtrykkeligt angivne og legitime formål, og at personoplysningerne ikke viderebehandles på en måde, der er uforenelig med disse formål (princippet om formålsbegrænsning). Det følger af databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra b. Formålet skal være fastlagt, før behandlingen påbegyndes, og være specifikt og konkret. En butiksindehaver kan derfor kun gennemgå optagelser, hvis dette ikke kan anses for at være gennemgang til et uforeneligt formål.

En fjerde betingelse er, at butiksindehaveren skal sikre den nødvendige behandlingssikkerhed. Behandlingssikkerhed er reguleret i databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra f, og artikel 32. Eksempler på foranstaltninger, man som butiksindehaver kan tage i brug for at sikre den fornødne behandlingssikkerhed, er bl.a. at begrænse antallet af personer, der har adgang til personoplysningerne, og logning af, hvem der tilgår og bruger personoplysningerne.

Butiksindehaveren vil endvidere skulle sikre sig, at lydoptagelser, der optages i forbindelse med tv-overvågning i kriminalitetsforebyggende øjemed, slettes senest 30 dage efter, at optagelserne er optaget, jf. tv-overvågningslovens § 4 c, stk. 4. Materialet vil dog i visse situationer kunne gemmes længere, hvis f.eks. det er nødvendigt af hensyn til en indgivet politianmeldelse, jf. tv-overvågningslovens § 4 c, stk. 5. Slettefristen på 30 dage i tv-overvågningslovens § 4 c, stk. 4, skal bl.a. ses i lyset af, at det for

efterforskningen af visse former for kriminalitet i praksis kan være nødvendigt at have adgang til optagelser foretaget en vis kortere periode forud for selve det tidspunkt, hvor kriminaliteten er begået.

Hvis det ikke er nødvendigt at opbevare billed- og lydoptagelserne i 30 dage, vil oplysningerne skulle slettes tidligere, jf. princippet om opbevaringsbegrænsning i databeskyttelsesforordningens artikel 5, stk. 1, litra e.

Det er den dataansvarlige (butiksindehaveren), som er ansvarlig for og skal kunne påvise, at principperne for behandling af personoplysninger overholdes, jf. artikel 5, stk. 2. Man skal derfor som butiksindehaver være opmærksom på at dokumentere overholdelse af databeskyttelsesreglerne.

Endvidere kan Justitsministeriet oplyse, at der er mulighed for at klage til Datatilsynet over en butiks behandling af personoplysninger vedrørende f.eks. en kunde eller en butiksansat, jf. databeskyttelsesforordningens artikel 77 og databeskyttelseslovens § 39.

Justitsministeriet bemærker derudover, at et vejledende overblik over mulighederne for at foretage lydoptagelse i forbindelse med tv-overvågning i øjeblikket er under udarbejdelse. Det er målrettet butiksindehavere og udarbejdes i samarbejde med Dansk Erhverv og De Samvirkende Købmænd. Overblikket skal bidrage til, at det bliver mere klart, hvad man som butiksindehaver må, og hvad butiksindehaveren i den forbindelse skal være opmærksom på.

3. Som det fremgår ovenfor, vil der gælde en række regler for butiksindehaveres eventuelle anvendelse af lydoptagelse. Inden for rammerne af disse regler – og eventuelle aftaler mellem de relevante organisationer på området – er det op til butiksindehaverne at tage stilling til, om der skal anvendes lydoptagelse eller ej, og hvordan det i givet fald skal foregå.